

INVENTAR KUĆE KRELJANOVIĆ U SPLITU KOJU JE BILA ZAKUPILA OBITELJ GARAGNIN

UDK: 728.3 : 747 (497.5 Split9 „18“)

Izvorni znanstveni rad

Primljeno 15. XI 2003.

Dr. sc. FANI CELIO CEGA

Muzej grada Trogira

Gradska vrata 4

21220 Trogir, HR

Autorica opisuje izgled kuće Kreljanović u Splitu koju je neko vrijeme obitelj Garagnin držala u zakupu. Kuća je bila opremljena onodobnim pokućstvom, slično kao i ostale kuće u obalnim gradovima. Na drugome katu nalazili su se glavni salon, radna soba i spavaća soba, na trećemu manji prostor za blagovanje i kuhinja, a kat iznad knjižnica.

OBITELJ GARAGNIN

Obitelj Garagnin, odnosno Garagnin-Fanfogna u literaturi je već dovoljno poznata.¹ (Katarina, posljednji odvjetak obitelji, udaje se godine 1840. za Antuna Fanfognu, zadarskog plemića, zadržavši uz suprugovo i svoje prezime. Antun se seli u Trogir te obitelj otad nosi prezime Garagnin-Fanfogna.)

Garagnini u Trogir dolaze krajem XVI. stoljeća kao trgovci, u potrazi za boljim uvjetima života. Tijekom XVIII. stoljeća jedna su od moćnijih obitelji u gradu. Za francuske uprave u Trogiru (1806. - 1814.), budući da su bili njihovi pristaše, pojedini članovi obitelji napreduju u službi. Trgovačke veze sa susjednom Italijom zahtijevale su povremeni

boravak u Veneciji, te su shodno tome Garagnini držali i ondje u zakupu jednu kuću.²

Dominika Garagnina, istaknutog člana obitelji, Francuzi kao fran-kofila šalju na službu delegata u Makarskoj i Splitu, od 1806. do 1808. godine, a potom je, od 1808. do 1811., na čelu francuske civilne uprave u Dubrovniku.³ Kao mason, proširio je masonstvo u Kotoru, gdje je također službovao.⁴ Za dubrovačke životne epizode isticao se organizatorskim sposobnostima i političkom vještinom. Veliku energiju ulagao je u poboljšanje životnih uvjeta, pa se prikupljanjem statističkih podataka nastojao upoznati sa stanjem u povjerenom mu području. Nakon toga je, po uzoru na upravu u Francuskoj, poticao osnivanje primjerice zdravstvenog povjerenstva, pa trgovačkog, pa povjerenstva za skrb o samostanima, te je vodio brigu o školstvu, gradnji cesta i slično. Važno je istaknuti da je djelatnost općine u Dubrovniku, koja je imala minimalnu autonomiju, ovisila isključivo o Dominiku, kao namjesniku središnje uprave.⁵ Napoleon ga je zbog odanosti Francuzima i velike savjesnosti u radu odlikovao odličjem Legije časti i nagradio titulom baruna.⁶ Dominik je 8. prosinca 1811. napustio Dubrovnik i vratio se u Trogir, gdje je upravljao obiteljskom imovinom. Umro je u Kaštel Starome 5. kolovoza 1848. godine.⁷

OPREMA I UNUTRAŠNJI IZGLED KUĆE

U Splitu su jedno vrijeme Garagnini u zakupu držali kuću Kreljanović, u kojoj su povremeno boravili.⁸ Pretpostaviti je da su se njome koristili već u XVIII. stoljeću.⁹ Vjerojatno se radi o kući koja se nalazila u Ulici Grot; o toj kući Danica Božić-Bužančić¹⁰ piše da su na njoj izvršeni popravci u XVIII. stoljeću, kad su opekrom dovezenom iz Ancone popločani kamin i balkoni.

Inventar je načinjen 17. ožujka 1808. godine. Po njemu slijedi opis i raspored prostorija: u predvorju drugoga kata nalazile su se dvije komode i 6 sjedalica (*careghini*) presvučene lanom, te drvena zidna vješalica. Prostor je imao dva prozora, na kojima su se nalazili držači za zavjese, zavjesnice, sa zavjesama od tele.

Desno od predvorja bila je soba s pokućstvom koje se sastojalo od pisaćeg stola s poklopcem i ključem, na kojemu su stajale jedna trodi-jelna crna drvena tintarnica, tri pera za pisanje, tintarnica od majolike, s bugaćicom; također dva kutna ormarića, dvije komode s ogledalom, jedna zasebna komoda, jedan naslonjač (*poltroncina*) od marokena, 4 sjedalice (*careghini*) presvučene lanom kao one u predvorju, 8 naslonjača (*poltrone*) s jastucima od bijele tele, ogledalo s postoljem, sobno ognjište, jedan *leturin* za čitanje, jedna staklena boca, preparirani morski rak, 5 sadrenih statua, jedan pozlaćeni stolni sat, dva svijećnjaka, vrč od majolike na drvenom postolju i jedna noćna posuda. Na prozoru su bile zavjesnice sa zavjesama, a na zidovima slike: portret Dominika Garagnina, krajolik s prikazom polja, Blažena Djevica Marija u staklu; još jedna noćna posuda od majolike. Razvidno je da je to bila radna soba.

Lijevo od nje bila je spavaća soba, u kojoj se nalazio krevet (*kočeta*) za dvoje s dva jastuka i prekrivačem, potom dva noćna ormarića te dva željeza za još jednu *kočetu*; nadalje, 5 naslonjača s jastucima od bijele tele, 3 sjedalice (*careghini*) presvučene platnom, jedan mali pisaći stol, 4 mala komada mramora, jedan nosač za lavor i jedan vrč od majolike. Na prozoru su zavjese, a na zidu jedan portret i slika Djevice Marije.

U predvorju trećega kata bila su dva drvena ormarića i jedno drveno vjetro za vodu. Soba s lijeve strane služila je kao blagovaonica te je imala jedan drveni okrugli stol, jedan kutni ormarić, jednu policu na zidu, dvije sjedalice (*careghine*). Na prozorima, zavjesnice i dvije zavjese od oslikane tele. Na zidu se nalazila jedna slika s prikazom različitih likova. Tu je bila i skromno namještena kuhinja, u kojoj se nalazio stol s ladicom, dugi stol, dva kamena, jedan panj, jedna metla, dvije posude za vodu, dva staka s policama i kavez za kokoši.

Četvrti kat, visoko potkrovlje, imalo je također predvorje, koje je bilo bez namještaja i u kojemu se spominje samo zavjesnica sa zavjesom. U sobi smještenoj lijevo od ulaza bila je mala knjižnica s knjigama, jedan pisaći stol, 6 sjedalice (*careghini*), jedan kutni ormarić, jedna zavjesnica sa zavjesom. Tijekom XVIII. stoljeća u Garagninovoj kući u Trogiru knjižnica je također bila na drugom, posljednjem katu njihove novije palače,¹¹ sagrađene polovicom XVIII. stoljeća na temeljima starijih palača.¹²

U sobi desno opet knjige, jedan stol, 9 naslonjača (*poltrone*) s jastucima od bijele tele, dvije sjedalice (*careghine*), dva stolića (*tavolin*), prekrivena crnim panom, dvije zavjesnice sa zavjesama i jedan prostirač.

Prostorije u kući bile su dakle tako raspoređene da se na drugome katu nalazio glavni salon, radna soba i spavaća soba, na trećem manji prostor za blagovanje i kuhinja, a kat iznad knjižnica u kojoj se moglo u miru čitati.

Usporedbe radi, slično je bila opremljena kuća obitelji Garagnin u Trogiru.¹³ Krajem XVIII. stoljeća, nakon anarhije nastale u Trogiru padom mletačke vlasti, kad je opljačkana i uništena i njihova kuća, Garagnini su sačinili inventar iz kojega je razvidan izgled i oprema njihovih palača u gradu. Kuhinja u potkrovlju, prvi kat saloni, ostali katovi spavaće sobe, potkrovlje skladišni prostori, a prizemlje podrum-ske prostorije. Pokućstvo je slično splitskome: različite vrste sjedalica (*careghine*, *poltrone*, *poltroncine* itd.), komoda, ormara, ogledala s pripadajućim stolićima, stolovi (*tavole*, *tavolini*), kreveti (*kočete*) itd. Dakako, kako bi je drugačije i opremili negoli nalik trogirskoj, onako kako je tadašnja moda diktirala. Onodobne splitske kuće bile su slično opremljene.¹⁴

Kućom Kreljanović se početkom XIX. stoljeća uglavnom koristio Dominik Garagnin, a manje ostali članovi njegove obitelji, tijekom boravka u Splitu. Kuća je bila opremljena slično trogirskoj, s puno ukusa, budući da je Dominik bio mondeni tip. Još jedanput ponavljam kako je Dominik obnašao dužnost delegata u Makarskoj i Splitu od 1806. do 1808. godine.¹⁵ Potom je imenovan civilnim upraviteljem dubrovačkog područja, 9. veljače 1808., a na dužnost je stupio 15. ožujka rečene godine.¹⁶ Ovaj je inventar sačinio dva dana nakon imenovanja, 17. ožujka. 1808. godine.

OBITELJ KRELJANOVIĆ, VLASNICI KUĆE

Kuća je pripadala istaknutoj imućnoj plemićkoj obitelji Kreljanovića, porijeklom iz Kaštela, čiji su članovi živjeli u Splitu i Zadru. Među

istaknutijim članovima zasigurno su Ivan Kreljanović Albinoni i njegov otac Grgur.¹⁷ Grgur jr imao zanimljiv životni put, iz Kaštela, preko Split do Zadra, pa opet do Splita, Zadra i Mletaka. Za vrijeme francuske uprave u Dalmaciji nalazio se u njihovoj službi. Istaknula bih kako su Francuzi ustrojili upravu u Dalmaciji na način da su ju podijelili na četiri okruga: Zadarski, Šibenski, Splitski i Makarski. Na čelu svakoga nalazio se delegat. Na čelu Zadarskoga godine 1807. imenovan je Grgur, a na čelu Splitskoga Dominik Garagnin. Godine 1808. dolazi do promjene, Dominik odlazi u Dubrovnik, kako sam već navela, a Grgur u veljači te godine stupa na novu dužnost u Splitu.

POVRATAK KRELJANOVIĆA U SPLIT, GDJE KRATKO BORAVE, TE PONOVI ULAZAK GARAGNINA U KUĆU

Pretpostaviti je da je Dominik napustio kuću Kreljanovića kad je dobio premještaj u Dubrovnik, te je sačinio inventar i vratio je Kreljanoviću, koji se u nju uselio i u kojoj je boravio kratko do konca ožujka.¹⁸ Nije međutim naznačeno je li Garagnin iz kuće odnio pokućstvo ili ju je Kreljanović preuzeo s Garagninovim pokućstvom.

Kad Grgur koncem ožujka napušta Split, kuću ponovno preuzimaju Garagnini. Dana 26. travnja 1808. godine u kuću je prebačena manja količina pokućstva iz Trogira.¹⁹ Radilo se o sljedećem: jedan pisaći stol, jedan manji stol od crnog drva, još jedan veliki pisaći stol, jedna komoda s ogledalom, dvije komode, jedna drvena polica za dokumente, jedna sofa s bijelim jastucima, jedan krevet (*kočeta*) s madracom i prekrivačima te dva noćna ormarića, jedna noćna posuda od majolike, 12 naslonjača (*poltrone*) s bijelim jastucima, 12 sjedalica (*careghini*), jedan nosač latora s pripadajućim vrčem, dva željezna svijećnjaka, jedna lopatica za smeće, jedna slika s prikazom Blažene Djevice Marije. Time su vjerojatno namještene spavaća i radna soba.

Možda se pak radilo o jednom te istom pokućstvu koje je ponovnim ulaskom u Garagnina u kuću Kreljanović iz Garagninove kuće u Trogiru opet vraćen u Split.

Garagnini su bili povezani s Kreljanovićima. Kretali su se u istome krugu intelektualaca, družili su se s istim ljudima, imali zajedničke prijatelje. Primjerice, Ivan Kreljanović Albinoni prijateljevao je s Isabellom Teotochi Albrizzi (bio je njezin ljubavnik, kako je zabilježeno u literaturi).²⁰ S druge pak strane, Ivan Luka Garagnin prijateljevao je također s rečenom gospođom. U Knjižnici Garagnin-Fanfogna u Muzeju grada Trogira čuvaju se nježna pisma upućena prijateljici Isabelli Teotochi Albrizzi (1760.-1836.),²¹ koja je u svom literarnom salonu u Veneciji okupljala ugledne ljude od pera, te se s njom, kako je već spomenuto, dopisivao i Ivan Kreljanović Albinoni.²²

Slijedom rečenoga, razumljivo je da su svoju kuću Kreljanovići dali u zakup obitelji Garagnin, s kojom su ih vezivale prijateljske veze i slična politička gledišta.

BILJEŠKE

1. Obitelj Garagnin, odnosno Garagnin-Fanfogna je poradi bogatstva arhivske i bibliotečne građe koja je ostala nakon njihova napuštanja Trogira, bila predmetom izučavanja mnogih naših znanstvenika. Dugi niz godina proučavala ju je Danica Božić-Bužančić, dugogodišnja djelatnica današnjeg Državnog arhiva u Splitu, sređujući njihov arhiv. Ona je u potpunosti rasvijetlila povijest ove obitelji, objavljujući radove o njima. Božić-Bužančić: *Počeci zaštite spomenika i sabiranja umjetnina u Dalmaciji*. Prilozi povijesti umjetnosti u Dalmaciji, 18 / 1970. Ista: *La famiglia Garagnin: la sua migrazione in Dalmazia e lo sviluppo delle sue attività*. I rapporti demografici e popolativi. Roma, 1981. Ista: *Prilog poznavanju privatnog i društvenog života Trogira u II. pol. XIX. st.* Mogućnosti, 9-10 / 1987. Ista: *Trogirska obitelj Garagnin i nacrt za biografiju Ivana Luke mlađeg, agronoma fiziokratskog usmjerenja*. Vartal, 1-2 / 1994. Ista: *Južna Hrvatska u europskome fiziokratskom pokretu*. Split, 1995. O obitelji je pisao i Stanko Piplović, uglavnom o njihovom parku i ljetnikovcu. Stanko Piplović: *Prilog proučavanju parka Garagnin-Fanfogna u Trogiru*. Hortikultura 1/1976. Ista: *Noviji podaci o drevnom perivoju Garagnin u Trogiru*. Hortikultura 4/1977. Ista: *Rad Luke Garanjin na uredjenju agrikulture u Dalmaciji*. Rad Centra JAZU u Zadru, sv. 25/1978. Ista: *Mjernici iz roda Kurir*. Kulturna baština, 9-10/1979. Ista: *Prostorno arhitektonska revitalizacija parka Garanjin-Fanfonga u Trogiru*. Godišnjak zaštite spomenika kulture Hrvatske, 16/1990. Ista: *Graditeljstvo Trogira u 19. stoljeću*. Split, 1996. Obitelji Garagnin doticali su se i mnogih drugi u svojim djelima.

2. Božić - Bužančić, n. dj., 1995. (bilj. 1), 199.
3. O njegovu životu i djelu u Dubrovniku sačuvana je arhivska građa, danas u Državnom arhivu Dubrovnika. Stjepan Ćosić: *Dubrovnik nakon pada Republike (1808.-1848.)* Dubrovnik, 1999., 44.
4. Ivan Luka Garagnin: *Ekonomsko-politička razmišljanja o Dalmaciji. (Riflessioni economico-politiche sopra la Dalmazia. Zadar 1806.)*. Split 1995., 24 - 26.
5. Ćosić, n. dj. (bilj. 3), 57.
6. Ćosić, n. dj. (bilj. 3), 44.
7. Ćosić, n. dj. (bilj. 3), 44, 87.
8. DAS, AFG, Im. sp. 1/VIII.
9. Na podatku zahvaljujem dr. Nataši Bajić - Žarko, ravnateljici Državnog arhiva u Splitu.
10. Danica Božić - Bužančić: *Privatni i društveni život Splita u osamnaestom stoljeću*. Zagreb, 1982., 27
11. Fani Cega: *Povijest knjižnice obitelji Garagnin Fanfogna u Trogiru s posebnim osvrtom na namještaj i stare kataloge*. Radovi Zavoda za hrvatsku povijest, 29/1996., 133.
12. Fani Celio Cega: *Manji graditeljski zahvati i preinake na kućama obitelji Garagnin u Trogiru tijekom XVIII. stoljća*. Prilozi povijesti umjetnosti u Dalmaciji, 38/1999.-2000., 347.
13. Fani Cega: *Imovina u kući obitelji Garagnin nakon anarhije 1797. godine*. Građa i prilozi za povijest Dalmacije, 12/1996., 577-594.
14. Božić - Bužančić, n. dj. (bilj. 10).
15. Ćosić, n. dj. (bilj. 3), 44.
16. Ćosić, n. dj. (bilj. 3), 46.
17. Vjekoslav Maštrović: *Zadranin Ivan Kreljanović Albinoni istaknuti hrvatski intelektualac iz početka XIX. st.* Radovi Instituta JAZU u Zadru, 1972., 63-98.
18. Maštrović, n. dj. (bilj. 17), 72.
19. DAS, AFG, Im. sp. 1/VIII.
20. Maštrović, n. dj. (bilj. 17), 86.
21. Ivan Luka dopisivao se s njom sve do njezine smrti, o čemu su pisali Mate Ivčević: *Lettere di alcune illustri Italiane a Gianluca Garagnin, Vincenzo Drago e Giandomenico Stratico*. Zadar, 1857., 7-27, i Mirko Slade-Šilović: *Pisma venecijanske književnice Isabelle Teotochi-Albrizzi trogirskom agronomu Ivanu Luki Garanjinu između godine 1783. i 1835.* Mogućnosti, 7-8 / 1987.
22. Inge Šegvić Belamarić - Joško Belamarić: *Stare i rijetke knjižnice Klasične gimnazije u Splitu*. Split, 1995., 46.

L'INVENTARIO DELLA CASA KRELJANOVIĆ PRESA IN AFFITTO DALLA
FAMIGLIA GARAGNIN A SPLIT

Riassunto

La famiglia Garagnin era legata con legami di amicizia alla famiglia Kreljanović, che, seguendo le vie del destino, venne a Split dai Kaštela (in vicinanza di Split), andò sussequentemente a Zara e alla fine si fermò a Venezia. Il destino dei Garagnin era diverso e loro, immigrando dalla Venezia si sistemarono a Trogir. Ambedue le famiglie erano francofile, cossichè all'inizio del XIX ° secolo i loro membri entrarono in servizio ed esercitarono i doveri d'ufficio nel tempo del governo francese in Dalmazia. Non sorprende, quindi, che i Kreljanović affittarono o diedero in uso la loro casa a Spalato ai Garagnin. Domenico arredò la casa con i mobili del periodo, cercando di rendervi il proprio soggiorno possibilmente più comodo. Quando Gregorio Kreljanović dovette lasciare la città, essendo trasferito al nuovo servizio a Split, e Domenico a Dubrovnik, i Garagnin brevemente lasciarono la casa, per arreararla di nuovo al ritorno di Gregorio a Zadar, e usarla in occasione delle loro visite alla città.

Tanto per paragonare, è interessante menzionare che anche la casa Garagnin a Trogir era similmente arredata. La cucina era nella soffitta, al primo piano vi erano i salotti, in altri piani vi erano le stanze da letto, nella parte della soffitta vi erano magazzini ed al pianterreno la cantina. I mobili sono simili a quelli di Split, diversi tipi di careghine, poltrone, poltroncine, credenze, armadi, armadietti, specchiere mobili, baldacchini e letti, ecc.

La casa a Split, quindi, ammobiliata dai mobili tipici del periodo, sul fare di altre case in Dalmazia. Locali di abitazione in questa casa erano disposti nella maniera che al secondo piano era il salotto più grande con lo studio e la stanza da letto, al terzo piano il salotto da pranzo e la cucina, ed al piano sovrastante era la libreria in cui si poteva leggere indisturbati.